

Uwagi do projektu uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia Długoterminowej Strategii Renowacji

Lp.	Strona Strategii, której uwaga dotyczy/ jednostka redakcyjna uchwały, której uwaga dotyczy pkt Uzasadnienia/ pkt OSR	Podmiot zgłaszający	Uwaga/ Propozycja zmian zapisu	Uzasadnienie uwagi/propozycji zmian zapisu
1.	Cały dokument (uwaga ogólna)	Konfederacja Lewiatan	W naszej ocenie konieczne jest ustalenie klarownej demarkacji między programami wsparcia termomodernizacji w budynkach jednorodzinnych i wielorodzinnych.	<p>Brak jednoznacznej demarkacji powoduje, że programy finansowane ze środków publicznych kanibalizują się nawzajem. Najlepszym przykładem kanibalizacji programów wsparcia jest równoległe funkcjonowanie premii w ramach Funduszu Termomodernizacji i Remontów (dalej: FTiR) i programów POIŚ dla budynków wielorodzinnych. Kwestia ta została uregulowana w budynkach jednorodzinnych, gdzie ustanowiono jeden spójny mechanizm tj. Czyste Powietrze i nie będzie już finansowania np. z UE dla jednorodzinnych z innych środków.</p> <p>Obecnie program Czyste Powietrze wspiera budynki do dwóch lokali. Proponujemy, aby program ten wspierał budynki jednorodzinne do trzech lokali mieszkalnych. Budynki wielorodzinne (od czterech lokali czyli tam gdzie ustawa o własności lokali obliguje do powołania wspólnoty) wspierane są już w ramach FTiR, gdzie wspólnoty i spółdzielnie to tradycyjni beneficjenci.</p> <p>Niezależnie od FTiR proponujemy przywrócenie instrumentu wspierającego wymianę pieców węglowych w indywidualnych lokalach w budynkach wielorodzinnych, tak jak to funkcjonowało w programie NFOSiGW o nazwie KAWKA. FTiR nie adresuje tego problemu, gdyż jest adresowany do wspólnot/spółdzielni, natomiast program KAWKA był</p>

				kierowany do właścicieli poszczególnych lokali w budynkach wielorodzinnych.
2.	Cały dokument (uwaga ogólna)	Konfederacja Lewiatan	<p>W naszej ocenie, oczekiwanym kierunkiem zmian było stopniowe włączanie do regulacji parametrów i wymagań dla budynków, które charakteryzowałyby budynek z perspektywy jego użytkownika. Obecnie obowiązujące wymagania koncentrują się przede wszystkim na aspektach technicznych i zupełnie pomijają fakt, że w głównym użytkownikiem będzie osoba przebywająca w budynku, a nie inżynier, który obliczył poszczególne współczynniki. Poniżej przedstawiamy kilka przykładowych regulacji, które powinny ewoluować w kierunku takich, które charakteryzowałyby bardziej efekt końcowy, ważny dla człowieka, a nie parametr techniczny ważny dla producenta materiału:</p> <p>a) Współczynnik EP – to obecnie podstawowy parametr określający charakterystykę energetyczną budynku. Jednak w praktyce, nie oddaje on zupełnie realnej efektywności energetycznej budynku, jako że zależy on przede wszystkim od źródła ciepła, a nie od jakości samego budynku. W konsekwencji można sobie</p>	<p>Strategia zupełnie pomija kwestie zmian legislacyjnych. Mamy świadomość, że rolą Strategii nie jest narzucenie konkretnych rozwiązań prawnych. Wydaje się jednak, że powinna ona stanowić punkt odniesienia do oczekiwanego kierunku zmian w prawie. Ma to fundamentalne znaczenie zarówno dla wścieni domów, tych którzy planują ewentualne inwestycje remontowe, ale przede wszystkim są kluczowe dla przedsiębiorców branż powiązanych z budownictwem. Wielokrotnie biznes podkreśla rolę i znaczenie stabilności prawa i przewidywalności jego zmian. Strategia jest idealnym miejscem aby określić kierunki, w jakim powinno zmieniać się prawo – w tym przypadku prawo budowlane.</p>

			<p>teoretycznie wyobrazić budynek o wyjątkowo niskiej efektywności, który będzie zasilany ekologiczną energią i dzięki temu będzie spełniał nawet najbardziej retoryczne wymagania.</p> <p>b) Współczynnik U_w okien – to współczynnik określający przenikalność ciepła okna – określa straty ciepła przez okno. Teoretycznie, im niższy tym okno „lepsze”. Jednak ten współczynnik zupełnie pomija fakt, że okna to przede wszystkim źródło światła w pomieszczeniu. To także potencjalne źródło ciepła ze słońca. Zatem, z punktu widzenia użytkownika właściwszym byłoby określenie wymagania „bilansu energetycznego” okna, który byłby sumą zysków i strat ciepła, co ma realne znaczenie dla mieszkańca/użytkownika.</p> <p>c) Wymaganie minimalnej powierzchni okien – przepisy określają minimalną powierzchnię okien w budynku, określając ją jako stosunek powierzchni okna do powierzchni podłogi. Taki parametr, nawet jeśli jest łatwy do zastosowania, to nie ma nic wspólnego z dostępnością światła w pomieszczeniu, coś zaś ma</p>	
--	--	--	--	--

		<p>fundamentalne znaczenie dla osoby przebywającej w pomieszczeniu. Dużo lepszym byłoby określenia współczynnika nasłonecznienia pomieszczenia światłem dziennym. Jednym z pomysłów mogłoby być zastosowanie powszechnie znanego wśród architektów współczynnika Dalight Faktor (DF). Współczynnik ten określa realny poziom nasłonecznienia pomierzeń. Odpowiednie, darmowe aplikacje pozwalają go obliczyć dla dowolnego pomilczenia istniejącego lub planowanego.</p> <p>Powyższe, wybrane przykłady jedynie obrazują oczekiwany kierunek zmian – odejście od parametrów czysto technicznych (teoretycznych) na rzecz ujęcia jakościowego, mającego realny wpływ na użytkowników pomieszczeń. Postulujemy zatem określenie oczekiwanego kierunku zmian w prawie i stopniowego odchodzenia od ujęcia ilościowego na rzecz jakościowego. Chodzi o tworzenie takich przepisów, które uwzględniałyby człowieka, jako rzeczywistego beneficjenta wysokich wymagań względem budynków. Zaostrzenie wymagań względem materiałów budowlanych i samych</p>	
--	--	---	--

			<p>budynków ma sens wyłącznie w sytuacji ich realnego wpływu na poprawę warunków bytowych ludzi i ograniczenia wpływu budynku na środowisko. Taka perspektywa powinna być podstawą do zmian w prawie budowlanym.</p>	
3.	Cały dokument (uwaga ogólna)	Konfederacja Lewiatan	<p>Uważamy, iż w dokumencie powinna pojawić się jasna deklaracja niefinansowania z publicznych środków kotłów na węgiel. Małopolska jako pierwszy region w Polsce podjęła taką decyzję (weszła w życie od 1 stycznia 2021 r.). Uważamy, że taka decyzja powinna być zapisana w preambule i docelowo podjęta też przez rząd (obecnie aż ok. 15% gospodarstw domowych korzystających z dotacji Czystego Powietrza wymienia stare kotły na nowe kotły węglowe).</p> <p>Ponadto w programie Czyste Powietrze potrzebne jest określenie preferencji dla OZE, tak aby struktura w programach wsparcia przesuwiała się z paliw kopalnych na OZE (obecnie ok. 65% dotowanych urządzeń w CZP to paliwa kopalne).</p>	<p>Wycofanie z finansowania kotłów węglowych będzie zgodne z PEP 2040 i z regułą nie szkodzić zawartą w zasadach taksonomii zrównoważonego finansowania.</p>
4.	Cały dokument (uwaga ogólna)	Konfederacja Lewiatan	<p>W naszej ocenie w Strategii brakuje propozycji wsparcia finansowego budowy budynków plus-energetycznych zgodnych z przyjętymi</p>	<p>Uważamy, że będzie miało to istotny wpływ na zmiany w termomodernizacji istniejących budynków.</p>

			zasadami taksonomii w najbliższych latach. Chodzi o budynki o bardzo małym zapotrzebowaniu na energię z zastosowaniem fotowoltaiki, pomp ciepła i systemów wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła.	
5.	Cały dokument (uwaga ogólna)	Konfederacja Lewiatan	W strategii nie przedstawiono harmonogramu transformacji źródeł ciepła (urządzeń grzewczych) w budynkach, związanej z założeniem wycofania wszystkich urządzeń wykorzystujących paliwa kopalne do 2050 roku. Naszym zdaniem potrzebne jest powołanie zespołu, którego zadaniem będzie przyjęcie tego harmonogramu.	
6.	Cały dokument (uwaga ogólna)	Konfederacja Lewiatan	<p>Proponujemy zapisanie w Strategii konieczności wyskalowania programu Czyste Powietrze zgodnie z rekomendacjami pomocy technicznej Komisji Europejskiej dla Polski (Catching Up Regions) realizowanej przez Bank Światowy.</p> <p>Rekomendacje te obejmują m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wzmocnienie uchwał antysmogowych jako kluczowego instrumentu przyspieszającego wymianę źródeł ciepła w domach; ▪ włączenie banków komercyjnych w realizację programu Czyste 	

			<p>Powietrze (nowe kanały dystrybucyjne);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja programu dla najuboższych Stop Smog z programem Czyste Powietrze; ▪ szerokie kampanie informacyjne zachęcające do wymiany źródeł ciepła i termomodernizacji; ▪ jak najszybsze uruchomienie Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. <p>Dodatkowo uważamy, że konieczne jest rozbudowanie systemu informacji na temat Czystego Powietrza we wszystkich gminach w Polsce oraz przygotowanie programów wsparcia dla powstania ekodoradców w każdej gminie w Polsce.</p>	
7.	Cały dokument, np. strona 10, 105, 111	Konfederacja Lewiatan	<p>Uważamy, że usługa zarządzania energią, połączona z systemowym monitorowaniem efektów, powinna być wpisana na początku rozdziału Wytyczne i wskazana jako niezbędny element każdego przedsięwzięcia z obszaru renowacji budynku, zwłaszcza przeprowadzanego ze wsparciem ze środków krajowych czy UE.</p>	<p>Brak jest wyeksponowania w załączniku do Uchwały kluczowej kwestii jaką jest zarządzanie energią. Tymczasem zarówno strategia Renovation Wave, jak i dyrektywa EPBD wskazują systemowe zarządzanie energią oraz raportowanie efektów w oparciu o obiektywne i archiwizowane dane, jako warunek konieczny dla osiągnięcia celów UE, dotyczących podniesienia efektywności energetycznej budynków.</p> <p>W omawianym Załączniku do Uchwały kwestie te są wskazane jedynie w dwóch miejscach. W Wytycznych (str. 10) mówi się ogólnie (w akapicie pt. Obszar inteligentne technologie) o zarządzaniu energią w miastach i budynkach, natomiast w jednym z końcowych rozdziałów – w Przeglądzie rozwiązań w zakresie renowacji (od str. 105) - wymienia się na str. 111 zarządzanie energią wśród innych technologii (takich, jak ocieplenie ścian, wentylacja, instalacje).</p>

				<p>Z kolei w rozdziale 3 pt. Określenie opłacalnych sposobów renowacji obiektów, przy okazji omawiania możliwych efektów płytkiej i głębokiej modernizacji, pokazano jedynie tzw. działania pasywne – ocieplenie, wymiana kotła itp. – a przecież świadomość faktu, że optymalizacja zmniejszenia zużycia energii wymaga aktywnego nią zarządzania wydaje się już być powszechna (np. materiały pokontrolne NIK, dotyczące efektów wykorzystania środków z NFOŚ).</p> <p>Z drugiej strony – słusznie – w Załączniku do Uchwały wielokrotnie przywoływane są rozwiązania ESCO, jako kluczowe dla powodzenia programu.</p> <p>Zauważamy, że ESCO dnia dzisiejszego jest zawsze oparte o (zdalny) system monitoringu i zarządzania energią oraz wbudowaną usługę zarządzania energią, skojarzoną z finansową gwarancją efektu.</p>
8.	Cały dokument, np. strona 1 „renowacja”, strona 8 „standard zeroemisyjny”, strona 50 „standard niemal zeroemisyjny”	Konfederacja Lewiatan	<p>Postulujemy, aby zarówno wskazane wyrażenia jak i pozostałe zostały jednoznacznie zdefiniowane (słowniczek).</p> <p>Ponadto proponujemy używanie w dokumencie wyrażenia zdefiniowanego ustawowo, czyli „termomodernizacja” a nie „renowacja”.</p>	<p>W strategii występuje niejednoznaczność przywoływanych definicji. W dokumencie są przywołane definicje: „standard niemal zeroemisyjny”; „płytką termomodernizacją”; „głęboka termomodernizacja”; „kompleksowa termomodernizacja”; „klasa budynku” – natomiast sam dokument definiuje tylko dwa wyrażenia: „płytką termomodernizacją” i „głęboka termomodernizacja”.</p> <p>Ponadto w strategii występuje pojęcie „renowacji”, które często jest używane w stosunku do mebli. W przypadku budynków nie musi oznaczać poprawy efektywności energetycznej.</p>
9.	Tabela 1 strona 8	Konfederacja Lewiatan	<p>Postulujemy dokładne określenie o jakie termomodernizacje chodzi. Jeżeli jest to odniesienie do strony 31 – dwa typy termomodernizacji płytką i głęboką, to w naszej ocenie warto w Tabeli 1 użyć tych samych definicji z ich wytłumaczeniem w tekście przed tabelą. „Przez płytką termomodernizację rozumie się zestaw</p>	<p>Nie jest jasne o jakie termomodernizacje chodzi.</p>

			<p><i>najbardziej opłacalnych kosztowo (dla danego budynku) działań modernizacyjnych, które pozwalają uzyskać oszczędność energii na poziomie co najmniej 25% pierwotnego zużycia energii końcowej. Głęboka termomodernizacja oznacza podjęcie takich działań modernizacyjnych, aby wszystkie parametry budynku po termomodernizacji spełniały WT 2021 lub były lepsze."</i></p>	
10.	Tabela 1 strona 8	Konfederacja Lewiatan	<p>Postulujemy doprecyzowanie o jaką energię chodzi na jakie potrzeby jest zużywane ta energia – ogrzewanie, wentylacja, przygotowanie c.w.u., chłodzenia, urządzenia pomocnicze, oświetlenie. W naszej ocenie warto podać jakich budynków dotyczy – mieszkalnych jednorodzinnych, wielorodzinnych czy niemieszkalnych. Brak szczegółowego określenia definicji oraz budynków, których dotyczy będzie prowadzić do różnych interpretacji zapisów.</p>	<p>Nie jest jasne o jaką energię chodzi. Czy poziom <50 kWh/(m²·rok) odnosi się do energii użytkowej, końcowej czy nieodnawialnej pierwotnej? Nie jest także jasne na jakie potrzeby jest zużywana ta energia i jakich budynków dotyczy wymagania.</p>
11.	Strona 7 i 9	Konfederacja Lewiatan	<p>Postulujemy, aby rekomendowane kierunki dla instrumentów wsparcia zostały odpowiednio zmodyfikowane (strona 9 dokumentu):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ulga termomodernizacyjna – preferencja, czyli wyższe wsparcie dla inwestycji obejmujących płytką termomodernizację, z największym 	<p>W naszej ocenie kwestia ograniczeń „po stronie podażowej (...) jak i popytowej” podniesiona na str. 7 nie powinna być używana jako argument mało ambitnego podejścia dla głębokiej termomodernizacji. Przedsiębiorstwa inwestują tam, gdzie pojawiają się sprzyjające warunki dla sektora. Można zaobserwować w Europie, że państwa, gdzie pojawiają się długofalowe i przewidywalne programy wsparcia przyciągają inwestycje.</p>

			<p>poziomem wsparcia dla głębokiej termomodernizacji. W przypadku budynków z najniższych przedziałów efektywności energetycznej, termomodernizacja powinna być warunkiem obowiązkowym. Z uwagi na prostotę tego mechanizmu powinien być on wyraźnie wzmocniony oraz promowany.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Czyste Powietrze – głęboka termomodernizacja powinna dostać dodatkowe wsparcie finansowe już obecnie. ▪ Formuła ESCO powinna być wzbogacona o możliwość połączenia z funduszami wsparcia, aby zaistniał atrakcyjny model ESCO dla głębokiej termomodernizacji 	
12.	Strona 9 bezpośrednio pod tytułem „Kierunki zmian w kluczowych publicznych programach...	Konfederacja Lewiatan	<p>Proponujemy dodanie zapisu: <i>„Warunkiem udzielenia wsparcia finansowego z jakiegokolwiek programu wymienionego niżej będzie, w przypadku budynków publicznych i komercyjnych, zobowiązanie do prowadzenia monitoringu efektów energetycznych renowacji budynku i zarządzanie energią w okresie minimum 3 lat od zakończenia prac modernizacyjnych, zgodnie z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu do Uchwały...”</i></p>	<p>Zarówno doświadczenia organów UE, jak i krajowe (np. kontrole NIK) wskazują, że bez obiektywnej oceny efektów (z użyciem zaimplementowanego systemu poboru i analizy danych), zadeklarowanych w umowie efektywnościowej oraz bez zarządzania energią po modernizacji, cel dofinansowania w postaci maksymalnego zwiększenia efektywności energetycznej budynku nie jest osiągany albo jest on na poziomie drastycznie niższym, niż technicznie możliwy w danej sytuacji.</p>

13.	Strona 11	Konfederacja Lewiatan	<p>Zdając sobie sprawę z tego, że temat jest skomplikowany, proponujemy, aby zapisać, że wspieranie może dotyczyć tylko tych materiałów i technologii, które dysponują deklaracjami środowiskowymi lub mają policzony ślad węglowy zgodnie z europejskimi normami.</p>	<p>W dokumencie jest mowa o wspieraniu materiałów i technologii ekologicznych, brak jest jednak bardziej konkretnej definicji niż „materiałów i technologii ekologicznych o niskiej emisji wbudowanej”. Dobrym rozwiązaniem byłoby odwołanie się do istniejących zasad taksonomii. Słowo „niska” właściwie nic nie znaczy.</p>
14.	Strona 12	Konfederacja Lewiatan	<p>Postulujemy odrębne wyodrębnienie obszaru „informowania społeczeństwa”. Może on zawierać następujące punkty:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Należy kontynuować i rozwijać działania w obszarze kampanii informacyjnych i motywacyjnych skierowanych do użytkowników budynków, zachęcających do zmian zachowań prowadzących do termomodernizacji budynków. Dobry przykład w tym zakresie powinny dawać władze lokalne oraz podmioty, które zarządzają budynkami. ▪ Należy podejmować działania komunikacyjno-informacyjne prezentujące korzyści płynące z termomodernizacji budynków takie jak: redukcja emisji szkodliwych zanieczyszczeń do powietrza, poprawa komfortu życia w budynkach po 	<p>W dokumencie brak wyodrębnionego obszaru „informowanie społeczeństwa”. Jak pokazują badania, poprawa jakości powietrza w Polsce oraz termomodernizacja budynków będzie działaniem długotrwałym i wymaga wytworzenia nowych wzorców w zakresie np. sposobu ogrzewania budynków. Konieczne jest edukowanie społeczeństwa, informowanie o korzyściach płynących z termomodernizacji. Szczególny nacisk powinien być położony na stworzenie krajowych programów edukacyjnych ukierunkowanych na dzieci w przedszkolach i szkołach podstawowych.</p>

			<p>termomodernizacji i niższe koszty użytkowania</p> <ul style="list-style-type: none"> Należy wprowadzić do programów edukacji przedszkolnej i szkolnej zagadnienia pokazujące związek pomiędzy jakością powietrza a efektywnością energetyczną budynków 	
15.	Rozdział 3. Określenie opłacalnych sposobów renowacji budynków, strona 26-49	Konfederacja Lewiatan	<p>Postulujemy uwzględnienie faktu, że wysokiej jakości okna, a szczególnie okna dachowe mają dodatni, roczny bilans energetyczny – są w stanie pozyskać więcej energii niż wynoszą jej straty. Dodatkowo, okna powinny stanowić podstawowe źródło światła w pomieszczeniach. Takie postrzeganie okna zapewnia wyższą efektywność energetyczną budynku.</p> <p>Postrzeganie okna w budynku wyłącznie poprzez pryzmat strat energii (tak jak to ma miejsce w tym dziale Strategii) jest niewłaściwe i może prowadzić do mylnych konkluzji, że w efektywnym energetycznie budynku należy zastosować jak najmniej okien o jak najmniejszym współczynniku przenikania ciepła.</p>	<p>Analiza przeprowadzona w tym rozdziale wskazuje kompleksowość renowacji, jako kluczowy element realnej poprawy efektywności energetycznej budynków. Wśród niezbędnych działań wymienia się min. ocieplenie przegród oraz wymianę stolarki okiennie-drzwiowej na taką o lepszych parametrach przenikalności cieplnej. Zwracamy jednak uwagę, że autorzy Strategii pomijają fakt, że parametry okien stanowią nie tylko o stratach ciepła, ale także o zyskach ciepła pochodzącego ze światła słonecznego.</p> <p>Zwracamy uwagę, że podstawową funkcją okna jest dostarczanie światła dziennego do pomieszczeń, które to umożliwia generowanie oszczędności energii elektrycznej, zużywanej na oświetlenie sztuczne. Strategia zaś nie uwzględnia faktu, że istnieje odwrotnie proporcjonalna zależność pomiędzy współczynnikiem przenikania ciepła i współczynnikiem przenikania światła – im okna bardziej „cieple” tym mniej światła dostarczają do pomieszczenia. Stąd wcale nie jest oczywiste, że okna o najlepszych parametrach izolacyjności cieplnej są najbardziej optymalne z punktu widzenia efektywności energetycznej budynku. Na pewno zaś nie zawsze są najbardziej optymalne z punktu widzenia użytkownika.</p>
16.	Rozdział 5. Polityki i środki wspierające renowację	Konfederacja Lewiatan	<p>1. Postulujemy aby w ramach Strategii dokonać przeglądu dostępnych instrumentów wsparcia procesów termomodernizacji budynków</p>	<p>1. Strategia pomija, lub uwzględnia niedostatecznie, rolę i znaczenie środków własnych właścicieli budynków w procesie ich renowacji. W naszej ocenie to przede wszystkim zaangażowanie środków własnych ma szansę realnie przyspieszyć proces termomodernizacji</p>

	<p>budynków, strona 53-69</p>		<p>(finansowych i pozafinansowych) pod kątem ich wpływu na gotowość do angażowanie środków własnych właścicieli budynków. W naszej ocenie, każdy instrument powinien pełnić funkcję stymulującą do podjęcia decyzji o zaangażowaniu środków prywatnych w proces renowacji budynków. Taką rolę bez wątpienia pełni ulga termomodernizacyjna. Z drugiej strony, mechanizm programu „Czyste powietrze” nie stanowi wystarczającej motywacji dla właścicieli nieruchomości do zaangażowania środków własnych, co można wywnioskować z analizy danych historycznych funkcjonowania tego programu.</p>	<p>budynków w Polsce. Zdajemy sobie sprawę, że istnieje duża grupa osób, których sytuacji finansowa nie pozwala na przeprowadzenie renowacji budynku, w którym mieszkają. Jest jednak dużo większa grupa osób, która dysponuje odpowiednimi środkami, jednak renowacja budynku nie jest ich priorytetem, gdyż akceptują i są w stanie ponosić podwyższone koszty eksploatacji budynku.</p> <p>W raporcie Barometr Zdrowych Domów 2017 opublikowano ogólnoeuropejskie badania i analizy, z których wynika, że łączna wartość dostępnego kapitału europejskich gospodarstw domowych, który mógłby być przeznaczony na renowację budynków przekracza 30 bilionów euro. Polska w tym zakresie prezentuje poziom niż średnia UE, jednak wciąż ponad 50% gospodarstw domowych dysponuje odpowiednimi środkami na przeprowadzenie termomodernizacji we własnym zakresie (patrz wykres poniżej).</p>
--	-----------------------------------	--	--	--

2. Postulujemy uwzględnienie kwestii komfortu, zdrowia i wpływu budynków na ich mieszkańców w całej Długoterminowej Strategii Renowacji, jako że mają one kluczowe znaczenie dla tych, którzy podejmują decyzję o prowadzeniu procesów renowacji budynków.

Każdy słupek przedstawia łączny dostępny kapitał przeciętnego gospodarstwa domowego jako sumę wartości zasobów finansowych i rzeczowych określona w tys. euro i cenach z roku 2016.

W wypadku Hiszpanii, Irlandii, Luksemburga i Szwajcarii dane na temat kapitału rzeczowego okazały się niedostępne, dlatego na wykresie uwzględniono jedynie dostępne zasoby finansowe. Wartość średnia uwzględnia wszystkie kraje objęte analizą, łącznie z tymi oznaczonymi gwiazdką**.

Liczba podana przy nazwie kraju określa odsetek gospodarstw, które są w stanie przeznaczyć na stopniową modernizację równowartość 75 tys. euro (skorygowaną dla każdego kraju według parytetu siły nabywczej).

Źródło: Copenhagen Economics (wyczerpanie dotyczące kapitału finansowego i rzeczowego oparte na danych OECD), *Wealth distribution and taxation in the EU* (Komisja Europejska, 2015).

2. Strategia słusznie dostrzega dużą rolę działań wspierających lub stymulujących popyt na działania termomodernizacyjne. Wskazuje tu na kampanie społeczne i edukację. Te działania koncentrują się jednak wyłącznie na budowaniu świadomości potrzeby poprawy efektywności energetycznej budynków. W naszej ocenie, równie ważnym bodźcem są też kwestie zdrowia i wpływu budynków na zdrowie ich mieszkańców. Faktem powszechnie znany jest, że obecnie już ponad 90% naszego życia spędzamy w budynkach. Stąd kluczowe znaczenie dla naszego zdrowia ma to, jaki mają one wpływ na nasz organizm.

W raporcie Barometr Zdrowych Domów 2016 opublikowano ogólnoeuropejskie badania, przeprowadzone na grupie 14 000

				<p>mieszkańców domów jednorodzinnych z Austrii, Belgii, Czech, Danii, Francji, Niemiec, Węgier, Włoch, Holandii, Norwegii, Polski, Hiszpanii, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. Badania dotyczyły wpływu budynków na różne aspekty życia ich mieszkańców (samopoczucie, wydajność, zdrowie itp.). Przebadano też jednak motywacje właścicieli domów do przeprowadzenia renowacji. W przypadku Polski, 73% badanych oczekiwało efektów ekonomicznych wynikających z przeprowadzonej termomodernizacji. Jednak aż 70% oczekiwało również poprawy komfortu i samopoczucia. Ciekawie przedstawia się też rozkład tych dwóch głównych motywatorów, w poszczególnych grupach społecznych (grafika poniżej, szczegóły w raporcie Barometr Zdrowych Domów 2016).</p>
17.	9.4. Scenariusz rekomendowany, strona 101	Konfederacja Lewiatan	<p>W naszej ocenie zwiększenie udziału głębokiej termomodernizacji w Polsce powinno się rozpocząć jak najszybciej, szczególnie biorąc pod uwagę, że kolejny budżet UE i Fundusz Odbudowy oferują historycznie wysokie środki na „zielone inwestycje”, a termomodernizacja budynków ma być jednym z flagowych priorytetów Funduszu Odbudowy.</p> <p>Dodatkowo postulujemy bardziej precyzyjne określenie na czym miałyby polegać „popularyzacja” głębokiej termomodernizacji.</p>	<p>Przyjęcie w scenariuszu rekomendowanym, że miałyby to nastąpić dopiero po roku 2030 wydaje się niebezpieczne. Scenariusz ten grozi przewymiarowaniem i nie będzie wspierał ani zmniejszenia kosztów wydatków na energię (szczególnie, że koszty korzystania ze zmienionych źródeł ciepła na typu energia elektryczna czy gaz bez zmniejszenia zużycia energii będą wyższe) ani nie pomoże w stopniowym odejściu od gazu ziemnego, na który wskazuje strategia.</p> <p>Dodatkowo w dokumencie brakuje jasnej odpowiedzi jak zwiększać udział głębokich termomodernizacji, jeżeli nie mamy ani obecnie ani w planach żadnych konkretnych mechanizmów jej wsparcia. Nie jest też jasne na czym miałyby polegać „popularyzacja” głębokiej termomodernizacji.</p>
18.	Strona 101	Konfederacja Lewiatan	<p>Proponujemy dodanie krótkiej informacji kiedy jakie narzędzie powinno zostać w Polsce wprowadzone.</p>	<p>Strategii nie określa harmonogramu wprowadzenia „klas energetycznych” budynków oraz „paszportów energetycznych”.</p>